

JAARVERSLAG 2004

Verslag van de President

1.1 Algemene beschouwing

De economie van de Nederlandse Antillen vertoonde in 2004 een verdere groei, maar minder dan in 2003. Het reële Bruto Binnenlands Product is naar schatting met 1,0% toegenomen tegenover 1,4% in 2003. De groei in 2004 was volledig toe te schrijven aan de binnenlandse bestedingen. De netto buitenlandse vraag nam af. Vooral de private sector droeg bij aan de toename in de binnenlandse bestedingen, voornamelijk door een herstel van de investeringen. De toename in de overheidsbestedingen was geheel van consumptieve aard aangezien de investeringen van de overheid afnamen. De afname van de netto buitenlandse vraag was het resultaat van een sterkere groei in de importen dan in de exporten. Volgens de conjunctuurenquête die het CBS eind 2004 heeft gehouden was de economische groei het sterkst in St. Maarten (4,5%) en Bonaire (2,1%). Curaçao liet slechts een marginale toename zien van 0,2%.

Vanwege de trage economische groei verbeterde de arbeidsmarkt slechts in geringe mate in 2004. Het werkloosheidspercentage daalde van 15,3% in 2003 tot 15,0% in 2004, wat nog steeds onacceptabel hoog is. De geringe verbetering was het resultaat van de ontwikkelingen in Bonaire en St. Maarten; het Curaçaose werkloosheidspercentage verslechterde. De vertraging van de economische groei ging vergezeld met een vermindering van de inflatie van 1,9% in 2003 tot 1,5% in 2004. De lagere inflatie kan vooral worden verklaard door de lagere inflatie bij onze belangrijkste handelspartners, in het bijzonder Nederland en Venezuela. Daarnaast absorbeerde de overheid een groot deel van de olieprijsverhogingen.

Een analyse van de economische groei naar sector laat zien dat de expansie in 2004 voornamelijk was toe te schrijven aan de groei van de activiteiten in de sectoren groot- & kleinhandel, restaurants & hotels, bouw, industrie en financiële dienstverlening. De vrije zone droeg in belangrijke mate bij aan de groei in de groot- & kleinhandel. Echter, de groei in deze sector en de restaurants & hotels sector kan ook worden toegeschreven aan de verdere groei van het toerisme. Zowel het verblijfs- als het cruisetoeerisme droeg aan de groei bij, maar de ontwikkelingen per eiland liepen sterk uiteen. St. Maarten registreerde het beste resultaat met een sterke groei in zowel het aantal verblijfs- als cruisetoeeristen. Bonaire liet de hoogste groei zien in het cruisetoeerisme, maar het verblijfstoerisme groeide slechts marginaal. Curaçao presteerde zwak met een sterke afname in het aantal cruisetoeeristen en een kleine toename in het aantal verblijfstoeristen. De zwakke ontwikkeling in het verblijfstoerisme in Curaçao en Bonaire kan vooral worden verklaard door de vermindering van de stoelencapaciteit in verband met de ondergang van de nationale luchtvaartmaatschappij DCA en Air Holland.

De toename in de bouwactiviteiten was gerelateerd aan verschillende nieuwe en lopende projecten de toerisme-, transport- en utiliteitssectoren, waaronder de bouw van nieuwe hotels, de uitbreiding van bestaande hotels, de renovatie en uitbreiding van de luchthavens van Curaçao en St. Maarten en de bouw van een waterfabriek in Curaçao. Deze projecten leveren een belangrijke bijdrage aan de versterking van de voornaamste pijlers van onze economie, zoals het toerisme, transport & logistiek, wat weer zorgt een grotere economische groei.

De verbeterde prestaties van de industrie werd weergegeven door de gunstige ontwikkelingen in olieraffinage en scheepsreparatie. De productie van de olieraffinaderij nam sterk toe, ondanks verschillende stilleggingen van installaties vanwege technische problemen en onderhoud in 2004. De toename in de productie was voor een deel toe te rekenen aan het relatief lage productieniveau in 2003 in verband met de nasleep van de tijdelijke stillegging van de raffinaderij door een algemene staking in Venezuela eind 2002. De reparatie- en onderhoudswerkzaamheden droegen bij aan een toename in de operationele uitgaven en daarmee aan een hogere bijdrage van de raffinaderij aan onze economie. Vermeldenswaardig waren de toenemende protesten tegen de vervuiling veroorzaakt door de raffinaderij en de gevolgen daarvan voor de volksgezondheid. Deze problematiek is van cruciaal belang voor de lange termijn levensvatbaarheid van de raffinaderij. Het staat vast dat aanzienlijke investeringen noodzakelijk zijn om de belasting van het milieu tot internationaal aanvaarde standaarden terug te brengen. De Bank verwelkomt daarom de studies die momenteel worden gedaan naar de toekomst van de raffinaderij. De resultaten daarvan moeten de basis vormen

voor een breed gesteunde oplossing die rekening houdt met zowel het economische belang van de raffinaderij als de effecten op het milieu en de volksgezondheid.

De scheepsreparatiesector registreerde een toename in de activiteiten, gemeten in het aantal verkochte manuren. Echter, recente informatie duidt erop dat het belangrijkste bedrijf in de sector, het overheidsbedrijf Curaçaosche Droogdokmaatschappij, met toenemende financiële problemen heeft te kampen. Een mogelijke aanpak om het behoud van het bedrijf veilig te stellen is een hernieuwde inspanning voor privatisering. Een sterke partner kan het noodzakelijke kapitaal en investeringen inbrengen om de lange termijn levensvatbaarheid te versterken, wat belangrijk is voor het beschermen van de werkgelegenheid en om een meer gediversifieerde economie te garanderen.

De groei in de financiële dienstverlening was voornamelijk het gevolg van de goede resultaten in de lokale banksector; de internationale financiële en zakelijke dienstverlening bleef een zwakke ontwikkeling vertonen. De lokale banksector registreerde een sterke groei in de activa, een hogere winstgevendheid en een verbeterde kapitalisatie. De zwakke ontwikkeling in de internationale financiële en zakelijke dienstverlening was voornamelijk te wijten aan de trage vooruitgang in de onderhandelingen voor nieuwe belastingverdragen dat remmend werkt op het creëren van nieuwe activiteiten in de sector. Het afsluiten van nieuwe belastingverdragen moet het nadeel van de opheffing van het onderscheid tussen "onshore" en "offshore" activiteiten, dat van kracht werd met de introductie van het Nieuw Fiscaal Raamwerk (NFR) en waarmee de lage winstbelastingtarieven voor offshore activiteiten werd beëindigd, compenseren. De belastinginkomsten worden echter tijdelijk verhoogd door een afspraak in de Belastingregeling voor het Koninkrijk (BRK). Deze afspraak houdt in dat de bronbelasting die de Nederlandse belastingdienst int op dividendovermakingen van Nederland naar de Nederlandse Antillen volledig wordt afgedragen aan de Antilliaanse overheid. Niettemin wordt een nulheffing op deze dividendovermakingen noodzakelijk geacht in de komende herziening van de BRK om onze aantrekkelijkheid als een financieel dienstencentrum te verbeteren. Door deze verandering zullen de activiteiten in de sector naar verwachting structureel toenemen. Aangezien de geïnde belasting momenteel naar de Nederlandse Antillen wordt overgemaakt, zal de afschaffing van deze belasting geen gevolgen hebben voor de Nederlandse begroting. Helaas zet de volharding van onze onderhandelingspartner in het handhaven van deze belasting dan wel een voorwaardelijke afschaffing de Antillen onnodig op ongelijke voet met haar belangrijkste concurrenten.

In tegenstelling tot de groei in eerdergenoemde sectoren, zijn de activiteiten in de sector transport, opslag & communicatie afgenomen in 2004. Dit resultaat werd gedomineerd door de ondergang van de nationale luchtvaartmaatschappij DCA in oktober. Het faillissement van haar trans-Atlantische partner Sobelair en toenemende vertragingen en afgelastingen van vluchten vanwege technische problemen met de verouderde vloot zorgde voor een gestage verslechtering van de al precaire financiële positie van het bedrijf. Aangezien de overheid niet langer meer bereid was om de accumulerende verliezen van het bedrijf te dekken vanwege haar eigen grote tekort, was de sluiting van DCA onvermijdelijk. De Bank wil in dit kader benadrukken dat een goed geleide lokale luchtvaartmaatschappij gunstig is voor onze economie. Het garandeert het behoud van cruciale regionale verbindingen, bevordert de concurrentie en daarmee een betere dienstverlening tegen concurrerende prijzen, creëert banen en genereert deviezen. De Bank verwelkomt daarom de inspanningen op een luchtvaartmaatschappij op te richten met Curaçao als thuisbasis onder de voorwaarde, dat het professioneel en winstgevend geleid wordt zonder politieke bemoeienis. De stoelencapaciteit en concurrentie worden ook versterkt door de verschillende particuliere initiatieven om regionale en trans-Atlantische vluchten te beginnen. Echter, uiteindelijk zullen alleen de sterkste maatschappijen overleven wat resulteert in een consolidatie in de sector.

Vanwege haar betekenis voor de luchthavens van Curaçao en Bonaire resulteerde de ondergang van DCA in een afname van het aantal afgehandelde passagiers aangezien het enige tijd vergt voordat andere maatschappijen het gat opvullen. DCA speelde een veel minder belangrijke rol in het luchtverkeer in St. Maarten, weergegeven door een sterke toename in afgehandelde passagiers in lijn met de gunstige ontwikkeling in het toerisme op het eiland. De havensector presteerde goed in 2004. Ofschoon de hoeveelheid afgehandelde vracht in de haven van Curaçao ongeveer gelijk bleef, nam het aantal schepen dat de haven aandede toe. De havens van Bonaire en St. Maarten lieten ook een toename in het aantal schepen zien. Verder registreerden de olieopslag en -overslag een groei.

De betalingsbalans verbeterde voor het vierde achtereenvolgende jaar in 2004 ofschoon de afname in het voorschot aanhield. Dit resulteerde in een verdere stijging in onze internationale reserves, maar

de importdekking nam licht af tot 2,5 maanden. De afname in de importdekking vond plaats omdat de import van goederen sneller groeide dan de officiële reserves, i.c. de reserves bij de Bank.

De lopende rekening van de betalingsbalans verslechterde aanzienlijk in 2004, waaraan alle onderdelen behalve de dienstenrekening bijdroegen. Het handelstekort nam toe door de sterke groei in de importen in verband met de gestegen binnenlandse bestedingen, de groei in het toerisme, de aanvulling van voorraden en hogere her-exporten door de vrije zone. Verder nam het overschot op de lopende overdrachtenbalans aanmerkelijk af vanwege minder overmakingen door individuen vanuit het buitenland en een kleiner bedrag aan overgemaakte dividendbelasting door Nederland in het kader van de BRK. Het overschot op de dienstenbalans nam echter toe, voornamelijk door de gunstige ontwikkeling in het toerisme.

In lijn met de ontwikkelingen in de lopende rekening verslechterde de kapitaal en financiële rekening ook, omdat de stijging in de buitenlandse verplichtingen die in de buitenlandse vorderingen overtrof. De verslechtering werd echter gematigd door een grote overmaking van ontwikkelingshulp door Nederland naar de stichting die ontwikkelingsprojecten beoordeelt en financiert (USONA). Deze overmaking versterkte de reserves. Deze stichting werd in september 2004 opgericht en opereert onafhankelijk van de Nederlandse en Antilliaanse overheden ter bevordering van een effectiever en efficiënter gebruik van ontwikkelingsfondsen. De toename in de buitenlandse verplichtingen was voornamelijk toe te rekenen aan meer leningen opgenomen in het buitenland, onder andere voor de financiering van de uitbreiding van de luchthaven van St. Maarten; een geringere netto aflossing van schulden van Antilliaanse bedrijven aan hun buitenlandse moeder; en de overname van Girobank door een buitenlandse bank. De toename in de buitenlandse vorderingen kan vooral worden verklaard door meer beleggingen in het buitenland door institutionele beleggers in het licht van de stijgende rendementen op de internationale effectenmarkten.

De openbare financiën verslechterden verder in 2004 met een aanzienlijke stijging in het tekort van de gezamenlijke overheden op kasbasis in vergelijking met 2003. Het hogere kastekort was bijna geheel toe te schrijven aan een toename in de uitgaven aangezien de inkomsten vrijwel hetzelfde waren gebleven. De hogere uitgaven werden vergemakkelijkt door de ruime beschikbaarheid van financiering om de lokale kapitaalmarkt wat resulteerde in een record netto beroep in 2004. De overheid moest echter hogere rendementen bieden om het hogere risico dat beleggers ervaren in het licht van de verslechterende openbare financiën en de concurrentie van de stijgende rendementen in het buitenland te compenseren.

Het expansieve begrotingsbeleid kwam geheel tot uitdrukking in de hogere lopende uitgaven. Alle uitgaven categorieën droegen aan de toename bij behalve subsidies, voornamelijk als gevolg van een her classificatie van enkele posten naar goederen & diensten. De toename van de personeelskosten kan worden verklaard door een toename in indienstnemen en salarisverhogingen in verband met promoties en positieve beoordelingen. Verder namen de overdrachten toe als gevolg van de dekking van een deel van het tekort van het Fonds Ziektekosten Overheidsgepensioneerden (FZOG), een hoger bedrag aan belastingherverdeling met de eilandgebieden,^[1] en een hogere bijdrage aan het Solidariteitsfonds. De inkomsten bleven ongeveer gelijk omdat de toename in de belastinginkomsten vrijwel teniet werd gedaan door een afname in de niet-belastinginkomsten. De stijging in de belastinginkomsten was vooral toe te schrijven aan de ontvangst van meer invoerrechten, omzetbelasting, loonbelasting en inkomstenbelasting in verband met de groei in de binnenlandse bestedingen en een betere oplegging en inning. De daling in de niet-belastinginkomsten kan voornamelijk worden toegeschreven aan een lager bedrag aan afgedragen dividendbelasting door de Nederlandse belastingdienst, minder uitgekeerd dividend door overheidsbedrijven en de verrekening van vorderingen en schulden met FKP in 2003.

De financiering van het kastekort en opbouw van betalingsachterstanden resulteerden in een verdere accumulatie van de overheidsschuld in 2004 tot 96% van het BBP. Ondanks de onhoudbaarheid van zo een hoge schuldquote, het stijgende deel van de belastinginkomsten dat nodig is voor rentebetalingen en de verklaring van de regering om de aanbevelingen van de Commissie Schuldenproblematiek van november 2003 te zullen overnemen, zijn er geen overtuigende stappen genomen naar het bereiken van begrotingsevenwicht. Om deze situatie te corrigeren dient als eerste stap de centrale overheid en het eilandgebied Curaçao zich te binden aan een maximaal gezamenlijk tekort van NAf 215 miljoen in 2005 door een strikte budgetdiscipline toe te passen. Deze aanpak kan de zo noodzakelijke ommekeer in de trend van toenemende tekorten en schuldquote inluiden.

De groei in de monetaire grootheden nam in 2004 toe in vergelijking met 2003, wat zowel was toe te rekenen aan de binnenlandse als de buitenlandse sectoren. Zowel de overheid als de private sector droeg bij aan de binnenlandse expansie. De expansieve invloed van de overheid was het resultaat van de gedeeltelijke monetaire financiering van het kastekort door de netto aankoop van schuldtitels door de banksector. Daarnaast verbeterde de kredietverlening aan de private sector aanzienlijk in lijn met het herstel van de investeringen en de groei van de consumptie. Verder droeg het overschot op de betalingsbalans bij aan de expansieve invloed van de sector buitenland.

Gedurende 2004 heeft de Bank haar monetaire beleid verscherpt in het licht van de sterke groei in de kredietverlening, de aanhoudende overliquiditeit in het bankwezen, de regelmatige druk op de officiële reserves en de stijgende rente in de Verenigde Staten. Ten eerste werd het verplichte reservepercentage in vijf stappen verhoogd van 10,0% naar 11,25% per 16 november. Daarnaast werd per 16 januari 2004 de periode waarvoor het verplichte reservepercentage wordt vastgesteld teruggebracht van drie naar twee maanden. Deze wijziging werd aangebracht om de effectiviteit van dit monetaire beleidsinstrument te verhogen, aangezien een aanpassing sneller kan worden doorgevoerd. Ten tweede heeft de Bank de omslag in de dalende trend van de Amerikaanse rente in 2004 en de invloed daarvan op de ontwikkelingen in de lokale geld- en kapitaalmarkt gevolgd met een verhoging van haar beleningsrente in twee stappen van 2,25% naar 2,75% per 15 november 2004. Dit was de eerste verhoging sinds maart 1995. Tenslotte heeft de Bank het rentemechanisme voor de veiling van Certificates of Deposit aangepast om de effectiviteit van dit beleidsinstrument te verhogen. Vanaf 14 juli 2004 geeft de Bank voor elke veiling de maximale rente aan die ze bereid is te betalen voor de verschillende looptijden in plaats van één maximale rente ongeacht de looptijd.

1.2 Beleidsoverwegingen

Na een periode van toenemende onzekerheid trad een nieuwe regering aan in mei 2004. De presentatie van het regeerprogramma in juli en de instelling van een commissie ter bewaking van de voortgang in de uitvoering van het programma demonstreerde een gevoel daadkracht en toewijding. Het programma beoogt meer dan 100 actiepunten uit te voeren in een periode van 18 maanden, maar het aantal actiepunten waarvan de invoeringsdatum werd overschreden liep snel op. Dit onderstreept nog eens dat ondanks een decennium van aanpassingen, we er niet in zijn geslaagd een ambtelijk apparaat te ontwikkelen dat de regering in staat stelt duidelijke doelstellingen vast te stellen en deze te realiseren. Integendeel, de hervormingen werden doorgevoerd in een periode met grote druk op de overheidsfinanciën, waardoor het ambtenarenapparaat - de ruggengraat van een effectief, efficiënt en resultaat gericht bestuur - werd verzwakt. De Bank verwelkomt daarom de recente instelling van een commissie voor de evaluatie van de uitvoering van het programma, de identificatie van knelpunten en een nieuwe prioriteitenstelling van de on-afgeronde actiepunten.

Het vernieuwde regeerprogramma moet zich richten op snelle en tastbare resultaten op de bekende beleidsterreinen van structurele aanpassing, omvattende begrotingssanering, structurele hervormingen, stimulering van economische groei en armoedebestrijding.

Begrotingssanering is duidelijk een terrein waarop nog steeds veel moet gebeuren. Ofschoon de gezamenlijke overheden zich hebben gebonden aan een maximaal begrotingstekort in 2005 van NAf.215 miljoen, blijven de vooruitzichten onzeker. Eén van de risico's die de tekortdoelstelling in gevaar kan brengen is de aanvulling van de AOV. De onverwachte meevaller van ongeveer NAf.200 miljoen in de overmakingen van dividendbelasting door de Nederlandse overheid kan worden gezien als de oplossing maar is van tijdelijke aard, terwijl onze problemen een structureel karakter hebben. Daarnaast maakt de hoge schuldenlast ons kwetsbaar voor rentestijgingen. Er is geen ruimte zelfvoldoening. De Bank verwelkomt daarom het voorstel om merendeel van de meevaller te gebruiken voor een vermindering van de schuld, waarmee een structurele besparing op de rentelasten wordt bereikt.

Voorts zal de financieringsbehoefte in 2005 het begrotingstekort aanzienlijk overtreffen vanwege de overloop van betalingsachterstanden en uitstaande claims van 2004. De Bank wenst te benadrukken dat de ruime beschikbaarheid van financiering op de lokale kapitaalmarkt in 2004 niet waarschijnlijk is in 2005 in het licht van de stijgende rente in het buitenland, de verzadiging van beleggingsportefeuilles en de spreiding van risico's. Bovendien is een duurzame ommekeer naar begrotingsevenwicht hard nodig om de oplopende overheidsschuld aan te pakken. Deze ommekeer kan worden bewerkstelligd door een strikte begrotingsdiscipline, omvattende: (1) strikte naleving van alle wetten, regels en beleidsbeslissingen met betrekking tot de begroting; en (2) de wettelijke

verankering van begrotingsnormen voor onder meer het begrotingssaldo en de schuldquote in een middellange termijn raamwerk. Deze benadering bevordert de opstelling van realistische begrotingen, inclusief voorzieningen voor risico's, en dwingt het nemen van compenserende maatregelen af in het geval van tegenvallers. De Bank verwelkomt in dit kader de voortgang in het wetgevingsproces, zodat de wet vanaf begrotingsjaar 2006 van toepassing kan zijn. Zulke wetgeving moet echter ook worden opgesteld door de eilandgebieden, waarbij de wetgeving van de centrale overheid als model kan dienen.

Onze korte termijn beleidsagenda dient te worden bepaald door de noodzaak van begrotingsevenwicht. We moeten meer aandacht schenken aan verbetering van de kwaliteit van de uitgaven waarbij de aanwending van publieke middelen wordt afgestemd op specifieke sociale en economische prioriteiten en daarmee op structurele ontwikkelingen die de openbare financiën op de lange termijn beïnvloeden. Een belangrijke kwestie is de vergrijzing van onze bevolking, die grote uitdagingen creëert op de gebieden van pensioenen en gezondheidszorg. Hoewel het initiatief om het AOV-pensioen te verhogen goed bedoeld is, is de Bank voorstander van een bredere benadering gericht op het garanderen van een adequaat pensioen voor alle burgers tegen redelijke kosten voor werkgevers, werknemers en de overheid. Naast de reguliere hervormingen, zoals de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd, verhoging van de premies, een langere opbouwperiode en uitkeringen op basis van het gemiddelde in plaats van het eindloon, moeten ook meer structurele veranderingen worden overwogen. Men kan bijvoorbeeld denken aan de introductie van een 3-ledig pensioenstelsel bestaande uit een basispensioen van de overheid voor iedereen, een verplichte pensioenverzekering voor werknemers en een vrijwillige aanvullende pensioenverzekering voor individuen. Ook dient een verschuiving van het huidige "defined benefit" systeem naar een "defined contribution" systeem te worden overwogen.

Gezondheidszorg is een ander beleidsterrein dat in sterke mate zal worden beïnvloed door de vergrijzing van de bevolking. De uitgaven aan gezondheidszorg zijn al zeer hoog en de vergrijzing zal dit alleen maar verergeren. Met betrekking tot de overheidsbegroting hebben de meeste initiatieven om de stijgende uitgaven aan gezondheidszorg te beheersen nooit het stadium van uitvoering bereikt, waarmee nog een belangrijk terrein voor bezuinigingen braak ligt. Moedige en consistente acties zijn hard nodig om de noodzakelijke besparingen te realiseren en een adequaat niveau van gezondheidszorg te garanderen voor ons allen in de toekomst.

De voortgang op het gebied van structurele hervormingen is teleurstellend. Het privatiseringsproces is tot stilstand gekomen en er zijn maatregelen genomen die de recent bereikte afbouw van de marktbescherming weer gedeeltelijk teruggedraait. Voor een opleving van de structurele hervormingen moeten we beginnen met de terugdraaiing van eerdere hervormingen in de arbeids- en productmarkten te corrigeren. Deze stap moet worden aangevuld met een verbreding en verdieping van hervormingen met het doel de marktwerking te verbeteren. Goed functionerende markten zorgen voor een betere afstemming tussen vraag en aanbod en meer concurrerende prijzen, wat positief zal bijdragen aan de versterking van ons investeringsklimaat.

De opleving van structurele hervormingen is een belangrijke ondersteunende factor voor de ontwikkeling van een groeistrategie. De Bank verwelkomt in dit kader de voortgang die is gemaakt met het Caribbean Rim Investment Initiative van de OESO, een programma dat is gericht op bevordering van economische groei door het creëren van een aantrekkelijk investeringsklimaat. Echter, aan de andere kant hebben we niet veel voortgang geboekt met de uitvoering van de aanbevelingen van eerdere rapporten over de bevordering van investeringen en groei van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, de Wereldbank en het FIAS. Al deze rapporten brachten dezelfde alom bekende zwakheden van ons investeringsklimaat aan het licht, zoals hoge utiliteits- en arbeidskosten, starre arbeidswetgeving, een slechte kwalitatieve aansluiting van de vraag naar en het aanbod van arbeid, ingewikkelde en tijdrovende vergunningprocedures, en een complex belastingsysteem met ondoorzichtige voordeelschema's. De vertraging in de uitvoering van de aanbevelingen verklaart voor een groot deel de matige groei die we de laatste paar jaren hebben ervaren.

Het laatste beleidsterrein waarop meer voortgang moet worden geboekt is armoedebestrijding. Na een lange voorbereidingsperiode werd eindelijk een overeenkomst getekend met het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties en de Wereldbank voor de ontwikkeling van een armoedebestrijdingsprogramma. Naast een structureel traject zal een "quick scan" worden uitgevoerd die moet resulteren in gerichte acties op de korte termijn om verlichting te brengen in de meest

urgente behoeften van de armen. Samen met de lopende projecten van het buurtverbeteringsprogramma en "Reda Social" zijn deze korte termijn acties cruciaal om degenen die zijn gemarginaliseerd een gevoel van hoop voor een betere toekomst te geven.

Het monetaire beleid van de Bank zal het proces van structurele aanpassing ondersteunen. De doelstellingen van dit beleid omvatten een niveau van officiële reserves dat overeenkomt met drie maanden goederenimporten, minimalisering van monetaire financiering van de begrotingstekorten en de bevordering van de bancaire kredietverlening aan de private sector voor deviezen genererende activiteiten. Gedurende de eerste vier maanden van 2005 vond een aanzienlijke aanvulling van onze deviezenreserves plaats door de overmaking door Nederland van het grootste deel van de ontwikkelingshulp aan de stichting die is belast met de goedkeuring en financiering van projecten (USONA) en dividendbelasting over 2004 in het kader van de BRK. Ofschoon de hoge reserves enige versoepeling van het verplichte reserve percentage rechtvaardigde van 11,5% naar 11,375% per 16 maart 2005, waren deze meevallers grotendeels van tijdelijke aard. Als hiervoor wordt gecorrigeerd dan bedraagt onze importdekking minder dan drie maanden goederenimport, wat geen sterke versoepeling van het monetaire beleid rechtvaardigt. Daarnaast bewoog de aanhoudende stijging in de Amerikaanse rentetarieven de Bank ertoe de beleningsrente in twee stappen verder te verhogen van 2,75% naar 3,0% op 25 januari en naar 3,25% op 3 mei 2005.

De middellange en lange termijn vooruitzichten voor de Nederlandse Antillen zijn sterk afhankelijk van de mate waarin wij in staat zijn vooruitgang te boeken met de sanering van de begroting, structurele hervormingen, de bevordering van groei en armoedebestrijding. De recente uitslag van het referendum heeft mogelijk een vals gevoel gecreëerd dat daarmee een oplossing voor onze begrotingsproblematiek dichterbij is gekomen. Wij kunnen dit echter niet alleen bepalen. We moeten voorkomen dat de constitutionele veranderingen de uitvoering van de structurele aanpassingsagenda naar de achtergrond drukt. In tegendeel, alle inspanningen moeten worden gericht op de opbouw van een begroting die ruimte biedt voor investeringen in infrastructuur, personeel en diensten die cruciaal zijn voor de realisering van een eerlijk verdeelde groei. Dit betekent dat het regeerprogramma moet worden bijgesteld om een klimaat te creëren waarin het herstel van de economie aan kracht kan winnen. Alleen een hoger groeiniveau kan de noodzakelijke banen scheppen, de begrotingssanering versnellen en de armoede bestrijden.

E.D. Tromp
President